

Vidit.

Foredrag holdt i Sølieutenant-Selskabet den 12/1 1932.

Mine Herrer!

Efter Formandens Opfordring skal jeg herved have den Ære at fremsætte nogle Bemærkninger om vort Lands strategiske Forhold, væsentligst saaledes som de synes at vise sig nu, 13 Aar efter den sidste store europæiske Krig.

Tilsvarende Emner har ofte været behandlet her i Selskabet, og herhen hørende Spørgsmaal vil ikke være nogen af Selskabets Medlemmer fremmede, men henset til Sagens almindelige Interesse for os alle, tror jeg dog næppe det er nogen Skade til med Mellemlum at tage vort Lands naturlige Strategi frem og søge at klargøre for sig de Forhold - det være tekniske, geografiske eller politiske - der efterhaanden som Tiden gaar, kan have Indflydelse herpaa.

De ældre af Selskabets Medlemmer vil jeg bede tilgive mig, at jeg for Sammenhængens Skyld nødvendigvis kommer ind paa Forhold og Situationer, som er velbekendt for de, der selv har oplevet tidligere Tidens Synspunkter og Diskussioner og maaske ^{uden} personlig her har været i første Række, og derfor ^{med selvsagt} er langt bedre inde i Spørgsmaalene end jeg selv, der - i denne Henseende - kun kan høste af de Erfaringer og ty til de Kilder, som andre har skabt.

Men for Selskabets noget yngre Medlemmer, der ikke selv har haft Tid og Lejlighed til at søge tilbage, haaber jeg disse Ting vil kunne være af Interesse og naturligt vil føje sig ind i hele Sammenhængen.

Selv om et Lands Strategi for en stor Del er givet ved Landets rent geografiske Beliggenhed og Form, vil større politiske Omvæltninger i Landet selv eller i dets Nærhed dog ikke undgaa at øve en vis Indflydelse paa dets strategiske

Forhold - særlig ^{par} ^{af Hælepen} de Dele, der grænser til Udenrigspolitikken.

Man kunde nævne mange Eksemplar paa Strategiens Stabilitet for det enkelte Land trods ydre og indre Omvæltninger: England, der gennem hele sin Historie som Ørige har maattet følge de samme Retningslinier for at hævde sin Position; Rusland, der trods saa store indre Omvæltninger, som et Land vel sjældent har set, der dog stadig følger den samme imperialistiske Udenrigspolitik og nu ligesom - og mere end - før 1914 maa have sine Ønsker rettet paa bedre Adgange til Havet.

Men dog har ogsaa disse Lande i mange Retninger i Tidernes Løb maattet ændre de foreløbige Maal for at fulgte deres strategiske Bestræbelser og endelige Maal. England har maattet skifte Modstander flere Gange - fra Spanien over Holland og Frankrig til Tyskland, efterhaanden som hvert af disse Lande truede med at blive for magtigt - men Hovedformaalet: Englands nødvendige Herredømme paa Søen var stadigt det samme.

Ruslands Udvidelsestrang har gennem Tidene haft forskellige Retninger - først Østersølandene, saa i det østlige Asien og nu endelig i den nærmere Orient.

Men Udviklingen af Vaabnene, Værnenes Mekanisering, øver ogsaa sin Indflydelse; først og fremmest paa den Del af Strategien, der nærmer sig Taktikken; men ogsaa paa andre af Strategiens Felter vil de moderne Vaaben kunne spille ind. Afstandene formindskes ved Dampens, Motorens og nu især ved Luftvaabnets Indførelse. For England vil dette f. Eks. kunne faa Indflydelse paa Landets Politik derved at Muligheden for et overraskende og overvældende fransk Angreb fra Luften ikke kan lades ude af Betragtning - et Modsætningsforhold til Frankrig vil derfor kræve et stærkt Forsvar paa dette Punkt, og hvis et saadant Forsvar omvendt mangler, vil Uvenskab med Frankrig kunne være risikabelt for England, nu mere end tidligere.

For vort eget Lands Vedkommende har de naturlige strategiske Forhold gennem hele vor Historie væsentlig været præget dels af Danmarks Beliggenhed ved Indgangene til Østersøen, dels ved Landets Beliggenhed som Kyststat uden paa et militært kraftigt Rige eller Samling af Riger - snart har det ene Forhold spillet stærkest ind, snart det andet, i Forbindelse med almindelige Grænsestridigheder. Endvidere har Forholdet til vore 2 nordiske Nabolande paa forskellig Maade indvirket paa vor Handlemaade.

Hertil kommer nu vort Medlemskab af Folkeforbundet.

Det vil ~~nu~~ være naturligt at se lidt nærmere paa hvert af disse fire Forhold:

1. Beliggenheden ved Indgangene til Østersøen
2. Kyststat udenpaa Kontinentet og Nabostat til en Stormagt
3. Medlem af Folkeforbundet
4. Forholdet til vore to nordiske Nabolande.

1. Betydningen af vor Beliggenhed ved Indgangene til Østersøen er ikke mindst i de senere Aar fremhævet med stor Styrke - fra forsvarspositive Kredse som et yderligere Argument for Nødvendigheden af et Forsvar, særligt et Søforsvar - fra Forsvarsmodstandernes Side som Argument for Umuligheden af overhovedet at kunne opretholde en Krigsmagt, tilstrækkelig stærk til her at kunne optræde med Virkning - saa udsat er vor Stilling.

Men hvorefter alting er, nu ligger vi en Gang paa dette Sted og maa paa den ene eller anden Maade tage Konsekvenserne heraf. Jeg skal afholde mig fra almindelige Betragtninger herom - de er saa velbekendte og saa ofte fremsatte, men blot omtale det Spørgsmaal, der naturligt stiller sig: Skal vi under Krig og Neutralitet spærre vore Gennemsejlingsfarvande, eller skal vi holde Adgangene til Østersøen aabne? Dette er dels et militært-politisk Spørgsmaal, dels et folkeretligt Spørgsmaal. Hvad

*Politiens Betydning, navnlig
efterskærrelsen.*

har vi nu gjort i de forskellige Tilfælde? ~~Ja~~, *Nogen* konsekvent Linie har ikke været fulgt.

Under de bevåbnede Neutraliteter i det 18' Aarhundrede hævdede Danmark ved sin Deltagelse Retten til at spærre Østersøen for fremmede Krigsskibe; men denne Ret ANERKENDES IKKE anerkendtes ikke af Vestmagterne.

Paa den anden Side holdt Danmark Gennemsejlingsfarvande aabne for Krigsskibe baade under Krimkrigen og under den russisk-Japanske Krig. Herimod protesteredes *ganske vist fra Japan, men ikke fra nogen Side* og dette Standpunkt blev yderligere fastholdt i den kgl. Anordning af 12' December 1912 om fremmede Krigsskibes Optræden i danske Farvande under Krigs- og Neutralitetsforhold - i nær Tilknytning til Sverige og Norge; *Sveriges Udsættelse* ~~der~~ omtrent samtidig ~~udsendte~~ tilsvarende Bestemmelser.

Men saa kom Krigen 1914, og Vedtagelsen af Mineudlægningen den 5' August kan kun betegnes som et afgjort Brud paa det i den kgl. Anordning fremsatte Standpunkt - men motiveret ved Hensynet til Beskyttelse af Landets egne Interesser.

Man vil saaledes se, at Regeringen i hvert enkelt Tilfælde har truffet sin Bestemmelse om Spærring eller ikke ud fra de øjeblikkelige Forhold paa en saadan Maade, at det, der blev gjort, mentes at gavne Landet bedst.

Men hvad vil man gøre i en fremtidig Situation? Ja efter det oven for udviklede skulde det være umuligt at forudsige det - det vil ganske afhænge af de øjeblikkelige Krav.

Men selv om man ikke skal give sig af med at spaa for langt frem ~~i Tiden~~ er der dog Ting, der kunde tyde paa, at *frimulig* *der var lidt* en Spærring bliver mindre og mindre sandsynlig. Jeg skal blot her indskyde den Bemærkning, at vi, naar vi selv er i Krig, selvsagt har fuld Handlefrihed, ~~men~~ Spørgsmaalet, er hvorledes vi skal forholde os under Krig mellem andre Magter, hvor Danmark er neutral.

Allerede i 1914 blev Berettigelsen til Spærringer

ne bestridt fra mange Sider, bl.a. særlig fra de Folke-
retslærdes Side, og ^{om} over vor Spærring af Drogden under
Sikringsperioden siger den svenske Kommission, der i
 1928 var nedsat for at fremsætte en Betænkning over
 Sveriges forsvarspolitiske Stilling: "Endelig skal man
 med Hensyn til de danske Gennemsejlingsfarvande til Øster-
 søen henlede Opmærksomheden paa, at Drogden, som en Del
 af Kjøbenhavns Havneomraade efter dansk Opfattelse er at
 betragte som indre dansk Farvand, hvilket den danske Re-
 gering under alle Omstændigheder ^{forle} ~~fast~~holder sig Ret til
 at spærre. Invorvel denne Opfattelse ikke lades ubestridt
 fra svensk Side, mener man dog, at det ikke er usandsyn-
 ligt, at Drogden i fremtidige Østersøkonflikter vil bli-
 ve spærret ligesom under Verdenskrigen."

Sverige bestrider altsaa endog vor Ret til at spærre
Drogden og saa meget mere Retten til at spærre Bælterne -
 og Sverige fulgte som bekendt selv dette Synspunkt i
 1914, da man nægtede at efterkomme Tysklands Opfordring ~~x~~
 til at spærre den svenske Del af Sundet.

Fra dansk Side hævdes ~~ja~~ ubetinget, at Drogden, som
 en Del af Kjøbenhavns Rhed, er indre Farvand - og dette
 Synspunkt er bl.a. udtrykkelig anerkendt fra tysk Side.

Men især er det de Synspunkter, der stedse stær-
kere gør sig gældende paa internationale Konferencer,
 der fører til, at Troen paa en fremtidig Spærring af
 Sundet og Bælterne er mindre sandsynlig. Haag i 1907
 var Begyndelsen, Lausannekonventionen i 1923 bekræftede
 det almindelige Krav om, at Stræder, der forbinder aabne
 Have skal være aabne, og sidst taler de Forhandlinger,
 der førtes i Haag i 1930 paa Konferencen til Kodifice-
 ring bl.a. af forskellige folkeretlige Spørgsmaal ved-
 rørende Søterritoriet m.m., et meget tydeligt Sprog;
 jeg skal saaledes blot anføre følgende Udtalelser:

"I Stræder, der forbinder aabne Have, og som tje-
 ner til international Sejlads, maa Passagen ikke vanskelig
 gøres under noget som helst Paaskud, heller ikke naar det

har vi nu gjort i de forskellige Tilfælde? ~~Ja~~, ^{Nogen} konsekvent Linie har ikke været fulgt.

Under de bevåbnede Neutraliteter i det 18'Aarhundrede hævdede Danmark ved sin Deltagelse Retten til at spærre Østersøen for fremmede Krigsskibe; men denne Ret ~~ANERKENDES IKKE~~ anerkendtes ikke af Vestmagterne.

Paa den anden Side holdt Danmark Gennemsejlingsfarvande aabne for Krigsskibe baade under Krimkrigen og under den russisk-Japanske Krig. Herimod protesteredes ^{gaaet ud fra Japan, men} ~~ikke fra nogen Side~~ og dette Standpunkt blev yderligere fastholdt i den kgl. Anordning af 12'December 1912 om fremmede Krigsskibes Optræden i danske Farvande under Krigs- og Neutralitetsforhold - i nær Tilknytning til Sverige og Norge; ^{Guerige Udsættelse} ~~der~~ omtrent samtidig ~~udsendte~~ tilsvarende Bestemmelser.

Men saa kom Krigen 1914, og Vedtagelsen af Mineudlægningen den 5'August kan kun betegnes som et afgjort Brud paa det i den kgl. Anordning fremsatte Standpunkt - men motiveret ved Hensynet til Beskyttelse af Landets egne Interesser.

Man vil saaledes se, at Regeringen i hvert enkelt Tilfælde har truffet sin Bestemmelse om Spærring eller ikke ud fra de øjeblikkelige Forhold paa en saadan Maade, at det, der blev gjort, mentes at gavne Landet bedst.

Men hvad vil man gøre i en fremtidig Situation? Ja efter det oven for udviklede skulde det være umuligt at forudsige det - det vil ganske afhænge af de øjeblikkelige Krav.

Men selv om man ikke skal give sig af med at spaa for langt frem i Tiden er der dog Ting, der kunde tyde paa, at en ^{frimulig} ~~Spærring~~ ^{for nu lade} bliver mindre og mindre sandsynlig. Jeg skal blot her indskyde den Bemærkning, at vi, naar vi selv er i Krig, selvsagt har fuld Handlefrihed, ~~men~~ Spørgsmaalet, ^{men} hvorledes vi skal forholde os under Krig mellem andre Magter, hvor Danmark er neutral.

Allerede i 1914 blev Berettigelsen til Spærringer-

drejer sig om Krigsskibe", ^{hertil} ~~indusere~~ ~~hertil~~ ~~føjes~~ ~~disse~~ ~~Bemærknin-~~
~~ger.~~

"Efter det foregaaende Forslag er et Strade, for saa vidt det ikke er aabent Hav, Søterritorium. Det er nødvendigt under alle Forhold at sikre saavel Handelsskibes som Krigsskibes Passage gennem Strader, der forbinder aabne Have, og som er almindelige Sejlruiter for den internationale Trafik".

Et andet Sted siges:

"Under intet som helst Paaskud maa Krigsskibes Passage gennem Strader, der forbinder aabne Have og som tjener til international Trafik, vanskeliggøres".

*Som bekendt er i midlertid intet af dette udtryk konventionens =
 men Udledelsen peger klart i Retning af de aabne Strader.*

Vor geografiske Beliggenhed har selvsagt ikke ændret sig efter Krigen 1914-18 og dermed heller ikke selve Betydningen af vor Beliggenhed ved Indgangene til Østersøen; noget andet er om den Risiko, der er forbundet med denne Beliggenhed stadig er den samme, eller om den har ændret sig.

Denne Risiko eller om man vil Fare fremkommer for os ved Konflikter mellem Østersømagter paa den ene Side og en eller flere Vestmagter paa den anden Side. Er en saadan Konflikt nu ligesaa sandsynlig som i Begyndelsen af Aarhundredet eller maaske mere sandsynlig? Og vil en eventuel Konflikt blive særlig farlig for os?

Jeg tror man kan opsætte to Muligheder paa Grundlag af de øjeblikkelige Modsetningsforhold i Europa. Den ene er ~~en~~ Konstellationen England mod Rusland, den anden Tyskland mod Polen-Frankrig.

Siden den nye Regeringsforms Indførelse i Rusland har dette Land som bekendt staaet i spændt Forhold til hele det øvrige Europa - ganske vist i mere eller mindre udpræget Grad til de forskellige Lande. Men særlig Forholdet til England har ikke været godt, og Grunden hertil er sikkert ikke udelukkende direkte de forskellige sociale

Principper, men for en lige saa stor Del de to Landes Interesser i Orienten, i Landene mellem Rusland og Indien; og ved Siden af gør ogsaa her den russiske sociale Propaganda sig særlig stærkt gældende netop i disse Lande.

Vel har England vigtige Interesser i Østersøen - og Randstaterne vil vel næppe falde uden engelsk Indblanding; men de væsentligste Uoverensstemmelser mellem Sovjet-Rusland og England tror jeg ^{for Gjældelighed} ganske sikkert ligger andre Steder, og en engelsk-russisk Konflikt vil som Forholdene synes at ligge nu næppe i første Række berøre Østersøen. Men selv om saa skulde blive, vil Faren for os - saalænge kun England, Rusland og Randstaterne er impliceret - næppe være ovenhængende; Engländerne vil sandsynligvis ligesom i 1918~~ix~~ - 1919 benytte Kjøbenhavn som fremskudt Hjelpebasis, men jeg tror man maa anse det for mindre sandsynligt at den russiske Flaade skulde vove sig ned til vore Farvande, i ~~h~~ hvert Fald kun med enkelte Undervandsbåde og maaske ^(indlagsskibe) nogle Minerartøjer.

Noget ganske andet bliver det hvis andre Magter blander sig i Konflikten - hvis man f. Eks. tænkte sig, at Tyskland gik med Rusland - i saa Tilfælde vilde Forholdene kunne blive yderst alvorlige for os; men jeg er bange for, det er farligt at vove sig ud i Spekulationer over mulige mere udviklede Konstellationer - dertil er Forholdene for uafklarede, og man løber Fare for at ende for meget i Fantasier. Yderligere synes Forholdet mellem Rusland og Tyskland ikke at være fuldt saa godt nu, som for ^{nogle} ~~en~~ Del Aar tilbage.

Den anden for Tiden sandsynlige Magtgruppering, der vil understrege vor Beliggenhed ved Indgangene til Østersøen, er Tyskland contra Polen-Frankrig, og dette er vel nok mere aktuelt.

Ved Siden af Spørgsmaalet om Kuldistrikterne i Schlesien er Tysklands Adskillelse fra Østpreussen

ved den polske Korridor sikkert den af Versaillestraktatens Bestemmelser, der hviler tungest paa Tyskland og her føles som det ^{Uret} Forhold, der først maa ordnes; Korridorspørgsmaalet staar for Tiden utvivlsomt forrest.

Forholdet mellem Tyskland og Polen er ikke godt, derimod har som bekendt Polen og Frankrig afsluttet flere Traktater, og Frankrig finansierer ikke alene store polske Industriforetagender, men ogsaa Polens Flaade er delvis bygget i Frankrig. Dette sidste Land vil saaledes af flere Grunde ikke roligt kunne se paa, at Polen angribes eller trues.

I Tyskland regner man derfor naturligt ogsaa med fransk militær Støtte til Polen i Tilfælde af, at dette Lands Grænser overskrides; og saa vidt vides netop med en fransk Flaades Optræden i Østersøen. Derved kommer netop vore Gennemsejlingsfarvande til at spille en stor Rolle. Tyskland maa naturligt ønske dem spærrede ligesom i 1914; men medens den tyske Flaade den Gang var stærk nok til at gøre en Indtrængen i Østersøen saare Urisikabel, er dette nu ikke Tilfældet. I 1914-18 maatte man stadig være forberedt paa Muligheden af den engelske Flaades Indtrængen i Østersøen - men Sandsynligheden var ikke stor; nu derimod er der ikke blot Sandsynlighed for en saadan Vestmagtsoperation, men man kan næsten ^{spider sig at} sige Vished derfor - forudsat at Forholdene andre Steder i Verden - særlig i Middelhavet - tillader Frankrig at ofre de nødvendige Styrker.

Paa dette Punkt - Muligheden for en Vestmagtsflaades Indtrængen i Østersøen - er Forholdene ^{meget} nu væsentlig anderledes end før den sidste Krig p.G.a. den tyske Flaades forholdsvis Lidenhed. Og derved er Faren for fremmede Flaadestyrkers Operationer i Sundet og Bælterne steget i ikke ringe Grad.

Vi kan igen blive stillet over for en tysk Anmodning om at spærre, men Udsigten til at slippe heldigt fra dette synes at være betydelig mindre end i 1914-18.

Noget andet er om en saadan Konflikt kan siges at være nær forestaaende; derom skal jeg ikke udtale mig; men endnu har Landene vel næppe Penge til at føre Krig - ikke engang Frankrig til trods for alt sit Guld.

2. Ser vi paa vor Beliggenhed som Kyststat uden paa det euripæiske Kontinent, er der næppe nogen Tvivl om, at det stadig maa være i Englands Interesse at opretholde vor Existens; i denne Henseende har Forholdene ikke forandret sig. England maa stadig ønske de store Kontinentmagter omgivet af mindre Kyststater, dets Støtte til Belgien i 1914 er det sidste talende Bevis herpaa ligesom Oprettelsen af Randstaterne i Østersøen.

Derimod er Kyststaternes Existens naturligvis ikke af Interesse for Kontinentmagterne - tværtimod. De er kun mulige ved en vis Balancepolitik mellem Stormagterne. Set fra dette Synspunkt er det klart, at vi næppe har noget ^{Andet} andet at kunne vente Vest fra, derimod nok Syd fra, og man maa stadig antage, at vor Existens næppe vil være truet selv efter en tabt Krig, hvor vi har deltaget mod England - naar blot dette Land bliver det sejrende.

Men vor Beliggenhed som Kyststat har ogsaa en anden Side - nemlig det direkte Forhold til vor sydlige Nabo, og i denne Henseende har Forholdene egentlig skiftet Karakter 2 Gange i de senere Aar. Først efter Tysklands Nederlag i Krigen med den paafølgende Versaillesfred, derefter ved Tysklands Indtræden i Folkeforbundet, hvorved et vist Risikomoment for os nok maa siges at være bortfaldet - men endelig er der nu igen ved at indtræde en Forrykkelse i Forholdet: nemlig mellem ^{den} danske og den tyske Flaade, efterhaanden som denne sidste reorganiseres.

Situationen før 1914-18 og Situationen efter 1918 ^{er} ~~maa~~ for vort Vedkommende synes at være meget forskellige.

Før Krigen havde Tyskland en Militærmagt, der baade m.H.t. Land- og Søstridskræfter ~~muliggjorde~~ et Angreb paa Danmark, nærmere betegnet et kombineret Angreb paa

Sjælland. - Den Mulighed var det naturligt at regne med. Men selv om Tysklands landmilitære Styrker nu er vanskelige at bedømme, er de dog i hvert Tilfælde af en saadan Art, at der i Begyndelsen af en europæisk Konflikt næppe vil være Kræfter disponible til sekundære Formaal. Selv i 1914, da den tyske Hær stod paa sit Højeste, ^{saar} ~~er~~ man, hvormeget hvert Armekorps, ja hvert Regiment var værd - der var intet at undvære fra Hovedafgørelsescentrerne. ^{Gyldighed undertrykkes stærkt.} ~~Koncentrationsprincippet fastes strengt igennem.~~ Derfor ^{int} kan en Landgang paa Sjælland kun med Rimelighed ^{Stüne} forventes, hvis Danmarks Erobring er Hovedformaålet, ~~og dette vil næppe være sandsynligt.~~ Ydermere vil den engelske Flaade nu være afgjort overlegen i Østersøen, ^{saaledes} at det ogsaa af den Grund maa synes ~~at være~~ betænkeligt for Tyskland at sætte et Landgangsforetagende ind mod Danmark.

WS: 8/2 1932
 Endelig ~~kan~~ den danske Flaade i Sammenligning med Tysklands - trods alt - ^{ikke} ~~ingenlunde~~ betegnes som en ^{galdt} ~~quantité~~ ^{galdt} ~~negligeable~~ - dette ~~galdt~~ dog især de første Aar efter Krigen, da Tyskland kun raadede over gammelt Materiel; nu efterhaanden som den tyske Flaades gamle Skibe erstattes med andre yderst moderne og kampkraftige Enheder stiller Sagen sig igen noget anderledes; men man har dog Lov at antage, at vore Undervandsbaade stadig betragtes som en alvorlig Trussel, og saalænge vi har nogle Artilleriskibe tilbage vil fremmede Jagere og Krydsere næppe med Ro kunne færdes i vore Farvande.

Men den tyske Flaades Reorganisation har ændret Forholdet i høj Grad til Ugunst for os, og især hvis de gamle Linieskibe af Schlesien-Klassen med deres 18 Knob nu efterhaanden bliver erstattede med Skibe af Deutschlandsklassen. med 26 Knob.

Jeg er i det foregaaende gaaet ud fra, at et tysk Angreb paa Danmark vilde blive rettet som et kombineret Angreb paa Sjælland med Kjøbenhavn som Landets Hovedstad og vigtigste Industri- og Handelscentrum - og skal Dan-

mark virkelig tvinges, vil dette være det eneste Middel hertil. Men man kan dog ikke se bort fra vor Landgrænse og fra den Mulighed, at et Angreb sættes ind her.

Som Forholdene ligger efter Versaellesfreden, hvor Sønderjylland er et af de Grænselands, der er frataget Tyskland, er det nationale Moment her stadig levende, og det vil næppe være rigtigt at tro, at vor aarhundredgamle Strid om Hertugdømmerne netop nu med den ved den sidste Fred trufne Ordning skulde være afsluttet. Paa den anden Side synes alle tyske Udtalelser at tyde paa, at baade en Regulering af Øst- og Vestgrænsen og en Ordning af Korridorspørgsmaalet kommer før Spørgsmaalet om Nordgrænsen. Fra et enigt Tyskland med rolige indre Forhold vil vi næppe i nær Fremtid kunne vente Indblanding i vore Anliggender grundet paa det sønderjyske Spørgsmaal.

Men et enigt og roligt Tyskland? Saaledes ser Forholdene ikke ud for Øjeblikket og ^{skulle} gaar Udviklingen ^{ger} videre i Retning af indre Opløsning, vil man fra et Land, der handler i Desperation og maaske under stærke indre Uroligheder kunne vente sig alt.

Muligheden for Indfald i Jylland af irregulære Styrker vilde ^{da} ikke være udelukket.

3. Jeg gaar videre til det 3' Punkt: vort Medlemskab af Folkeforbundet, hermed følger dets Pligter, dets Retigheder.

Da Danmark den 4/3 1920 tiltraadte Folkeforbundet, skete der for os som for de øvrige Stater, der gik med, en principiel Ændring i Stillingen til alle and^{er} Lande; baade til de, der blev Medlemmer af Forbundet og ⁱ de, der ikke er det.

Det vil her være naturligt at se lidt paa Udviklingslinien i vore Forsvarsprincipper i de senere Aar.

Efter vor Krig med Tyskland i 1864 fulgte en Forsvarsplan af 1864, der i Hovedsagen gik ud paa en Deling af Forsvaret i 2 Dele: Jylland-Fyen og Sjælland. Forudsæt-

ningen var, at den danske Flaade stadig havde Herredømmet paa Sæen, saa en Koncentration til enhver Tid var mulig. Imidlertid voksede den tyske Flaade hurtigt, og det blev klart, at vi ikke kunde regne med at bevare Herredømmet paa Sæen, og der begyndte nu en livlig Drøftelse af Forsvars-sagen, der endte med en ny Forsvarsplan, der blev fremsat af Regeringen i 1879.

Her koncentreredes Forsvaret i Hovedsagen til Sjælland, idet man ikke mente, at Flaaden var i Stand til at sikre Forbindelsen mellem Landsdelene, og man regnede med en Landgang paa Sjælland som den farligste Situation for Landet; Forslag til Kjøbenhavns Befæstning blev fremsat og som bekendt udført i de kommende Aar i Provisorietiden.

Baade Forsvarsplanen af 1867 og 1879 gik ud ^{fra} paa, at Tyskland var Modstanderen, og at der efter al Sandsynlighed kunde paaregnes Hjælp fra de andre Stormagter hurtigt efter Krigens Udbrud.

Men efterhaanden rejste der sig en betydelig Modstand mod denne Tanke; man fandt fra visse Sider, at det var uholdbart i det lange Løb at indstille sig paa et Modsetningsforhold til Tyskland, og Provisorieaarenes Forsvarskæmpe begyndte.

Imod den hidtil fulgte Opfattelse af Tyskland som Modstanderen rejste man Kravet om en ligelig Neutralitetspolitik, og efterhaanden vandt dette Synspunkt frem, saaledes at Danmarks Udenrigspolitik ved nogle Rigsdagsbeslutninger i 1894 og i 1896 blev fastslaaet som Neutralitetspolitik. Der foregik dog endnu ikke officielt nogen Forandring i Forsvarets Ordning og Plan.

Men Tysklands Magt paa Sæen voksede mere og mere, og man indsaa, at Mulighederne for en engelsk Flaades Optræden i Østersøen aftog i omtrent samme Forhold.

Saa kom Systemskiftet i 1901 og en Forsvarskommission blev nedsat i 1902, men paa Grund af Vanskelighederne ved at bringe de forskellige Opfattelser til Enighed skulde der

gaa 7 Aar inden Resultatet forelaa i Forsvarsordningen af 1909, der i Hovedsagen hvilede paa den Betragtning, at et ~~svækket~~ neutralt Danmark var i Tysklands Interesse, og at Tyskland derfor kunde lade os ligge i Fred, hvis vi i givet Fald vilde modsætte os, at Vestmagterne benyttede dansk Territorium, uden hvilket større Operationer mod Østersøen var udelukket - man havde taget Konsekvenserne af Neutralitetspolitikken og af vor Beliggenhed under Tysklands militære Magtomraade.

Denne Forsvarspolitik, der yderligere var blevet styrket ved Haagerkonventionerne af 1907, førtes videre i Forsvarsordningen af 1922 - men nu kom hertil, at vi i 1920 var blevet Medlem af Folkeforbundet. Kan der saa overhovedet være Tale om nogen Neutralitet ?? Dette Spørgsmaal har været Genstand for mange Diskussioner.

Jeg tror ikke man kan sige, at Neutraliteten er udelukket - af flere Grunde.

For det første kan der inden for Folkeforbundsmagterne godt forekomme "lovlige Krige", som vi straks skal se; for det andet ^{kan} der mellem Folkeforbundsmagterne utvivlsomt tænkes ~~andre~~ Krige, som Forbundet ikke formaar at hindre; og endelig kan Stater, der ikke er Medlemmer, eller som melder sig ud af Folkeforbundet komme i Krig.

Hvis det var den almindelige Mening, at Neutralitet nu ikke længere er mulig vilde der sikkert ogsaa være set Forsøg paa at ophæve eller afsvække Haagerkonventionerne - og saadanne Forsøg er mig bekendt ikke fremsat. Tværtimod udtales ^{i sin} Betænkning~~en~~ fra den Rigsdagskomité, der var nedsat i Anledning af Danmarks Tilslutning til Folkeforbundet følgende: "Forbundspagten medfører paa ingen Maade, at Haagerkonventionerne af 18'Oktober 1907 Nr.5 om neutrale Magters og Personers Rettigheder i Tilfælde af Krig til Lands, og Nr.13: om neutrale Magters Rettigheder og Pligter under Søkrig,

bortfalder....."

Fra anden Side bestrides derimod Begrebet Neutralitet for Folkeforbundets Medlemmer og ovenikøbet fra saa betydeligt Hold som den engelske Regering. Det er i den i December 1929 ~~udsendte~~ udsendte "Hvidbog" om "den fakultative Klausul"): Undertegnelse af Haagerdomstolens Bestemmelse som forpligter til Obligatorisk Voldgift i alle juridiske Spørgsmaal. I et af Kapitlerne kommer man ^{her} saa ind paa Spørgsmaalet om Neutrales Rettigheder, og herom siges efter en længere Udvikling: "Med andre Ord, mellem Medlemmer af Folkeforbundet kan der ikke være nogen neutrale Rettigheder, fordi der ikke kan være nogen Neutral- og et andet Sted: "Argumenter baseret paa Forhold skabt ^v med gamle Love om Krigsførelse og Neutralitet er derfor irrelevante".

Dette er jo klare Udtalelser, men Hvidbogen synes at være fremkommet som et Modtræk mod de Forenede Staters stadig stærkere Fordringer om Havenes Frihed og de neutralles Rettigheder - derfor er Formen maaske saa skarp. I Praksis vil dette Synspunkt i hvert Tilfælde ikke kunne gennemføres af England uden at Amerika har Interesser i at støtte det. Det vil i hvert Tilfælde medføre en Lovløshed paa Sgen, der vil være trist paa Baggrund af alle de ^{Ausbrengelser} ~~Ombringelser~~, der nu gennem Aarene har været gjort for at opbygge de folkeretlige Regler.

Set fra et dansk Synspunkt vil der næppe være noget betænkeligt eller urimeligt ved en fortsat Neutralitetspolitik.

Men Folkeforbundet, hvad giver det os og hvad kræver det af os?

Hvis man regner med Folkeforbundets fortsatte Bestaaen og Betydning - ogsaa i vanskelige Tider - vil det dels - ogsaa for vort Vedkommende - kunne hindre krigerske Konflikter, dels hvis saadanne alligevel skulde opstaa bevirke, at vi ikke kommer til at staa ene. Men Spørgsmaalet er ~~om~~: hvor megen Myndighed vil Folkeforbundet kunne have

i alvorlige Situationer, særlig i saadanne, hvor Stormag-
 ternes Interesser er truede? Herover er det vanskeligt
 at forudsige noget; men meget tyder paa, at det stadig
 er Stormagternes vitale Interesser, der vil være afgøren-
 de. Forbundstanken skal vokse sig langt stærkere i alle
 Lande og i alle Kredse, inden Folkeforbundets Betydning
 strækker sig ud over en almindelig international Drøftel-
 se af de forskellige Spørgsmaal - og indtil da gør man sig
 sikkert vel i at regne med alle Eventualiteter.

Paa den anden Side kræver vort Medlemskab af Folke-
 forbundet ikke saa lidt. Det er de saakaldte Sanktioner
): Forholdsregler overfor en lovbrydende Stat, der her
 spiller en Rolle; de er nævnt i Pagtens Artikel 16 og 17
 og deles i de økonomiske Sanktioner som er obligatoriske
 for enhver Medlemsstat og de militære, som ikke anses for
 obligatoriske.

Det hedder i Artikel 16, at "Hvis et Medlem af For-
 bundet griber til Krig i Strid med Pagtens Forpligtelser,
 saa skal denne Stat derved anses for at have begaaet en
 Kriegerisk Handling mod alle Forbundets Medlemmer".

De Forholdsregler, som Forbundsmedlemmerne nu kan
 anvende mod en saadan Lobbryder er som nævnt dels økonomi-
 ske, dels militære; om de økonomiske hedder det at For-
 bundets Medlemmer "forpligter sig til straks at afbryde
 alle Forbindelser af kommerciel og finansiell Art med den
 lovbrydende Stat, til at forbyde enhver Forbindelse mel-
 lem sine egne Indbyggere og Indbyggerne i den paagældende
 Stat samt til at forhindre enhver Forbindelse af kommerci-
 el, finansiell og personlig Art mellem denne Stats Ind-
 byggere og Indbyggerne i enhver anden Stat, uanset om
 denne tilhører Forbundet eller ej".

Disse økonomiske og obligatoriske Sanktioner bestaar
 saaledes i Afbrydelse af kommercielle, finansielle og
 personlige Forbindelser, det vil sige Iværksættelse af
 Spærringsformer, der tjener dette Formaal. Til Lands
 vil dette f.Eks. kunne gøres ved Afbrydelse af Jernbaner,

Telegraf og Telefon ved Grænserne og ved Grænsebevogtning; til Søs ved Udklaringsforbud og ved Blokade med Orlogsfartøjer.

De militære Sanktioner, ~~der ikke~~ ^{ikke} anses for obligatoriske, idet Folkeforbundet indskrænker sig til for de paagældende ^{Stater} ~~Steder~~ at fremsætte en Udredning af Forholdene og et Forslag om de militære Magtmidler, med hvilke Forbundsmedlemmerne - hver efter sin Evne - skal stille til Raadighed for Forbundet. Men hvert enkelt Medlem afgør selv hvorvidt det vil efterkomme Raadets Anmodning.

Som bekendt har det været megen Diskussion om dette Sanktionsspørgsmaal, dels imellem Landene ^{indbyrdes} og her ikke mindst ved Tysklands Indtræden i Folkeforbundet, dels indenfor det enkelte Land og her bl.a. hos os, hvor Spørgsmaalet om vore Forpligtelser som Medlem af Folkeforbundet har været meget debateret. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa herpaa - det vil sikkert være alle velbekendt, kun nævne to særlige Udtalelser om denne Sag. Da Schweiz ved Forbundsraadets Erklæring i 1920 blev fritaget for visse Forpligtelser, blev denne Fritagelse kun givet i Betragtning af "at det schweiziske Folk ikke vilde forholde sig passivt, naar Forbundets høje Principper maa forsvares", men at Schweiz er villig til at bringe ethvert Offer for at forsvare sit eget Territorium under hvilken som helst Omstændigheder".

I den tidligere omtalte ^{danske} Rigsdagsbetænkning anføres følgende: - "Paa Spørgsmaalet om, hvilken Form for Deltagelse, man fra dansk Side ønskede at undgaa, svarede: "Deltagelse i militære Foranstaltninger og Passageret over Landterritoriet". Fra fransk Side bemærkedes bl.a. hertil, at en Tilslutning til Folkeforbundet medførte ikke blot Mednydelse af Rettighederne, men ogsaa Deltagelse i Byrderne".

Begge disse Udtalelser, hvoraf den ene af Folkeforbundsraadet selv, ^{synes} ~~tyder~~ ^{at tyde} klart i Retning af Staternes Pligt dels til Selvforsvar, dels til Deltagelse i Forbundsaktioner.

Pligten til Selvforsvar havde vi i Forvejen - og nu er hertil kommet Pligten til at støtte Folkeforbundet. Det er sikkert vanskeligt at afgøre om Rettighederne er af større Betydning end Pligterne eller omvendt, men som Forholdene er, vilde det være umuligt for Danmark ikke at være Medlem af Forbundet.

Inden vi forlader disse Spørgsmaal, vil det være naturligt ogsaa at nævne Kelloggpagten, der som bekendt gaar ud paa, at de kontraherende Magter højtideligt fordømmer Anvendelsen af Krig som Middel til Afgørelse af internationale Stridigheder og forpligter sig til ikke at anvende dette Middel.

Kelloggpagten traadte i Kraft den 24/7 1929. Den er mere af moralsk end af militær Karakter og bestaar kun af 3 Artikler. ^{Men} Der ~~eksisterer~~ saaledes en højtidelig Forpligtelse for de aller fleste Lande til ikke at gribe til Krig - muligvis vil denne Pagt i visse Tilfælde kunne ~~virke~~ virke hæmmende; men man skal sikkert ikke for Tiden tillægge den alt for megen reel Betydning.

4. Vi gaar nu over til det næste Punkt: Forholdet til vore to nordiske Nabolande.

Danmark og Sveriges Interesser i Østersøen har gennem Historien ingenlunde været sammenfaldende. Til ~~Træde~~ Tider har Landene kæmpet indbyrdes om Overherredømmet, til Tider har Danmark i Forstaaelse med og paa Foranledning ^{af} Rusland taget Opgaven op som Vogter af Adgangene til Østersøen - nærmest mod England. ^{Oppe} Herved kunde ~~man~~ ^{let} ~~ikke~~ ^{opales} undgaa et Modsætningsforhold til Sverige, for hvilket Land Rusland var den gamle Fjende.

Men efter Afslutningen af Krigene i Begyndelsen af forrige Aarhundrede har Danmark og Sverige nærmet sig

mere og mere til hinanden, bl.a. ^{var} den ikke helt ^{nye} svenske frivillige Deltagelse i 1864 ~~var~~ et Tegn herpaa.

Under Krigen 1914-18 mødtes de to Lande sammen med Norge under de for alle 3 vanskelige Forhold. Og utvivlsomt vil en fælles Optræden i visse Tilfælde være baade naturlig og gavnlig - men hvor vidt bør og kan man gaa her? Der har som bekendt været Kræfter i Gang for et positivt militært Samarbejde mellem Danmark og Sverige - men ingen af de ansvarlige Regeringer har taget Tanken op til nærmere Udarbejdelse. Fraset det usandsynlige i, at Sverige vilde gaa med hertil, hvis Danmark afruster eller blot nedrunder endnu mere, end vi alt har gjort - vil der næppe være tilstrækkelig dybgaaende fælles Interesser, der nødvendiggør et saa intimt Samarbejde - eller maaske blot muliggør det.

Fordelen vilde med de nuværende Forsvarsstyrker ses ubetinget være til vor Fordel. ^{per nu side.}

Vel er Sverige, som enhver Østersømagt, interesset i Gennemsejlingsfarvandenens Skæbne og særlig fordi det har Kyster baade til Kattegat og til Østersøen; men hermed hører de udpræget fælles Interesser op. Sverige har gennem det meste af Historien haft Front mod Rusland - vi med Tyskland. Handelsmæssigt er vi afhængige af England, det er Sverige ikke.

Men for vor egen Skyld maa man anse det for meget ønskeligt at bevare det gode Forhold til Sverige - og det eneste der i den nærmeste Fremtid synes at ville kunne forstyrre det er en yderligere Reduktion af vort Forsvar. Det gamle Flinterendespørgsmaal er som bekendt stadig et uløst Problem, men man ^{maa} (haabe) at det, hvis det engang i Fremtiden skal ordnes, maa kunne ske uden Ydmygelse for nogen af Landene og i god Forstaaelse.

Om noget udenrigspolitisk Forhold til Norge har der indtil 1814 selvsagt ikke kunnet være Tale, da de to Lande udgjorde et samlet Monarki. Men fra 1814 og i hele det forrige Aarhundrede synes de to Lande at være kommet

per nu side

gødt ud af det - naar ~~maaske~~ lige undtages de første Aar efter Kiølerfreden. Dette gode Forhold fortsattes og udvikledes ind i dette Aarhundrede og understørgedes yderligere i 1905. Men ved Grønlandsspørgsmaalet er der i det sidste Decennium kommet et andet og uvenligere Moment frem - om end ikke officielt mellem Regeringerne, saa dog blandt Folkene. Mulig vil Sagen igen falde i Ro efter Afgørelsen i Haag.

Inden jeg gaar over til at drage Konklusionerne af de nu omtalte 4 Forhold: Vor Beliggenhed ved Sundet og Bælterne - vor Beliggenhed som Kyststat - Folkeforbundstanken - og Forholdet til Sverige og Norge - er der endnu *et 5te Punkt* et Punkt, der maa omtales, nemlig Spørgsmaalet Sovjetrusland.

Tidligere, i Czarrigets Tid, var der en livlig og velvillig diplomatisk Forbindelse mellem Kjøbenhavn og Petersborg, der gaar langt tilbage i Historien. Nu er Forholdet helt anderledes. Sovjet-Rusland ligger som en stor Trusel mod hele den øvrige "kapitalistiske" Verden - altsaa ogsaa mod Danmark, og hvormeget betyder det nu for os?

Selv om Sovjet-Rusland ved alle internationale Konferencer synes at gaa stærkt ind for Fredstanken og Afrustningen - og gør det med betydelig større Logik og Klarhed end mange vesteuropæiske Stater, kan man dog ikke deraf slutte, at dette Land kun tænker paa Freden; derimod taler dets Rustninger, især Udviklingen af Hæren og Luftvaabnet, et andet men ogsaa meget klart Sprog.

I Hovedsagen synes Rusland i Østersøen at kunne optræde med tre forskellige Formaal. For det første er en Hovedtanke i det sovjetrussiske sociale System en hensynsløs Paatvingen af dette System overfor andre Lande. En kraftig Propaganda understøttelse af en stærk Militærmagt kan derfor ikke anses for usandsynlig, ^{naar} men de øvrige Lande

findes modne dertil.

For det andet ligger Randstaterne direkte i Vejen for Ruslands Adgang til Østersøen (ved deres Oprettelse sattes Rusland 200 Aar tilbage i Tiden) - Leningrad er kun een Havn og tilfrosset en stor Del af Aaret. Det vil kun være naturligt, at Rusland igen her søger at komme ud til Havet.

For det tredje er det, som jeg tidligere har nævnt, rimeligt, at Modsetningsforholdet mellem Rusland og England vil medføre en engelsk Optræden i Østersøen, og da er det i Ruslands Interesse at søge at hindre den engelske Flaade i at komme ind i dette Farvand; men saa længe Rusland kun har Leningrad som eneste Havn, og saa længe dets Flaade ikke er stærkere udviklet, tror jeg som sagt ikke Sandsynligheden er stor for dens Optræden i vore Farvande i blot nogenlunde betydeligt Omfang; dertil er Afstanden fra Basis og Risikoen for stor - Stockholm og Karlscrena ligger som fortrinlige Flankestillinger, og Modsetningsforholdet mellem Sverige og Rusland er ikke blevet mindre efter Krigen - det fremgaar af alle de svenske Forsvarsbetænkninger - selv om Finland danner en vis Stødpude.

Ruslands Politik efter Revolutionen har utvetydigt først været lagt an paa en Udelukkelse af ikke-baltiske Magters Flaader i Østersøen - saaledes Tchitcherins Udtalelse paa Konferencen i Lausanne: "Strædernes Lukning for Krigsskibe er i Overensstemmelse med Lighedsprincippet mellem Staterne, medens deres Aabning for Krigsskibe vil give den stærkeste Sømagt en overlegen Stilling".

Som bekendt vandt dette Synspunkt ikke Anerkendelse, og Rusland skrev under paa den særlige Konvention, der indeholdt nærmere Detailler for Lausanne Traktatens Bestemmelser, og som præciserede Princippet om Strædernes Frihed m.H.t. Indgangen til Sortehavet, og dette vil ganske naturlig ikke kunne undgaa at skabe Præcedens m.H.t. Østersøadgangene.

Men med denne Underskrift ^{haude} Tchitcherin ikke opgivet sin Politik, tværtimod, Tendensen kom særlig tydeligt frem

paa Konferencen i Rom i Februar 1924, hvor den russiske Delegerede, Adm. Behrens, krævede en samlet Tonnage af 490000 ts. Kampskibe. Dette Tal var Rusland dog villig til at reducere til 280000 ts paa forskellige Betingelser og her under bl.a., at Bosporus og Dardanellerne ^{ikke} lukkes overensstemmende med Sovjets Forslag paa Lausanne Konferencen - og at Adgangen til Østersøen gennem Sundet og Bælterne ^{ikke} forbydes Ikke-Kyststaternes Krigsskibe - Tydeligere kan de russiske Synspunkter ikke fremsættes; men Lukningen af Østersøen viste sig efterhaanden som en Umulighed, og ved Locarno-Aftalerne, hvor England stillede sig som Garant for Opretholdelsen af "status Quo" ved Rhinen, fik den russiske Politik yderligere et Stød ved den Styrkelse, denne Overenskomst gav England.

Rusland har da maattet søge andre Midler til at skabe sig en gunstigere Stilling, og hertil sigter alle de Traktater ~~XXXXXXXXXX~~, som Rusland i de senere Aar - ofte efter flere forgæves Forsøg - har afsluttet med dets Nabolande, og hvorved det søger at gøre disse politisk og økonomisk afhængige af sig. Først lykkedes det overfor Tyrkiet og i Orienten, senere med Lithauen, derefter afsluttedes en Handels-traktat med Letland (i 1928) og nu sidst Forhandlingerne med Polen.

Luk Vand!

Vil man ud fra disse forskellige Betragtninger søge at drage en Konklusion, synes det mig som følgende Billede træder frem:

Danmark ligger stadig paa et udsat Sted, paa et af de Steder i Europa, hvor en europæisk Krig efter al Sandsynlighed kan komme til at virke.

Vore Gennemsejlingsfarvande frembyder stadig en Risiko, ~~for~~ og denne er forøget ved den tyske og den russiske Flaades Formindskelse - Fristelsen for en Vestmagtsflaade til at trænge ned i Østersøen vil nu være større end før, og dermed vil de store Østersøstaters Ønske om en Spærring

træde i Forgrunden; vi kan vente Anmodning om at foretage en saadan, eller Østersmagterne, særlig Tyskland, vil selv forsøge at foretage den i vore Farvande, og dermed er vor Neutralitet truet. Derimod er Sandsynligheden for en større tysk Landsætning paa dansk Territorium, særlig paa Sjælland, blevet mindre, ~~jo vel nok fast usandsynlig med de~~ Hær- og Flaadestyrker, dette Land for Øjeblikket raader over i Sammenligning med Vestmagterne, med mindre disses Styrker skulde være optaget andre Steder, f. Eks. i Middeltvingehavet. Et Forsøg paa fra tysk Side at true eller bringe Danmark ~~maa~~ nu snarere antages at forme sig som et Luftangreb paa Hovedstaden.

med de

Hvis Forholdene i vort sydlige Naboland udvikler sig i Retning af indre Opløsning, vil et Indfald i Jylland af irregulære Styrker kunne tænkes - under ordnede Forhold næppe i den nærmeste Fremtid.

Under alt dette er vi Medlem af Folkeforbundet og kan derfor vente Hjælp i paakommende Tilfælde - eller vi kan blive anmodet om at gribe ind.

Vort Forhold til Sverige og Norge frembyder ingen Problemer; det vil være af strategisk Betydning for os særligt at bevare det gode Forhold til Sverige.

Det vil i dette Selskab ikke være nødvendigt nærmere at præcisere Nødvendigheden af en Militærmagt, baade til Søs og til Lands, som ^{Situationen} Forholdene er nu, 13 Aar efter Afslutningen af Verdenskrigen. Og selv om Forholdene omkring os maaske ikke for Øjeblikket frembyder særlige Farer, er det dog klart, at rolige er de ikke, og ingen kan se hvorledes Udviklingen vil gaa. Det værste vi derfor nu kan gøre er at slaa det, vi har, helt i Stykker, blot for at faa ordnede Forhold. Det tager mange Aar at genopbygge en Militærmagt, særlig en Flaade. Men bevarer vi Forsvarsprincippet og stadig søger at give Personellet den bedst mulige Uddannelse med det ringe Materiel, vi har, er Muligheden ^{dog} ikke udelukket for i en given Situation at kunne rejse Forsvaret igen.

Og
 Men hvilke Opgaver kan der saa tænkes at blive stillet til vort Forsvar under de nuværende Forhold, hvis Krig skulde bryde løs i vor Nærhed?

Saa længe Danmark ikke selv er inddraget, væsentligst Neutralitetsopgaver som i 1914-18, og inddrages vi paa en eller anden Maade, vil Opgaverne med de før omtalte sandsynligste Situationer formentlig kunne antages at ville blive:

1. i en engelsk-russisk Konflikt, hvor Danmark, hvis det ikke er neutralt, maa antages at være paa engelsk Side; det maa da være vor naturlige Opgave at søge at holde Gennemsejlingsfarvandetene frie. Saa længe det kun drejer sig om Rusland som Modstander, vil dette som før nævnt næppe være en vanskelig Sag; tænkes derimod Tyskland paa Ruslands Side stiller Forholdet sig betydelig ugunstigere for os; Afstanden fra Kiel til Store Balt er nemlig kun 60 Sømil, hvorimod Afstanden fra England - hvorfra vi vilde kunne vente Hjælp - er 580 Sømil. Muligheden for en Kamp i vore Farvande er da til Stede.

2. I en Konflikt Tyskland contra Frankrig-Polen synes Forholdene at stille sig omtrent paa samme Maade, - forudsat at England enten forholder sig neutralt eller følger Frankrig - dette sidste vil skabe en yderligere Sikkerhed for os.

Men hverlænge vil England og Frankrig optræde som Allierede? Vil Frankrigs stærke militære og økonomiske Stilling og dets dominerende indflydelse paa Kontinentet ikke igen bringe det frem som Englands naturlige Modstander? Dette er et Fremtidsspørgsmaal, ^{uuu} som dog stilles.

3. Ved et isoleret tysk Indfald i Jylland maa Flaadens Opgave nærmest blive at støtte Hærens Operationer og sikre Forbindelsen mellem Landsdelene, saa Hæren frit kan forelægge sine Styrker. Men sker Angrebet i Forbindelse med Trusel om Landgang paa Sjælland eller Angreb af Hoved-

staden er Flaadens x opgaver Hovedopgave her.

Man kan naturligvis uddybe alle disse Situationer nærmere, idet den ene eller anden Magt - eller Folkeforbundet - supponeret at deltage paa forskellige Maader.

Men jeg tror som sagt man skal vogte sig for store Enkeltheder, at disponere for langt. Den kommande Tid kan frembyde Overraskelser og Konstellationer, som kun i meget store Træk kan forudses. Men som det skulde fremgaa af det ovenfor udviklede synes vort Forsvars Opgaver ikke i væsentlig Grad ændrede; een Situation er maaske nu sandsynligere end den anden i Sammenligning med Tiden før 1914, men Sjælland med Kjøbenhavn er stadig Landets naturlige Fæstning, Gennemsejlingsfarvandene kan stadig komme til at spille en Rolle i Europas Storpolitik og vor Grænse mod Syd er stadig et levende nationalt Spørgsmaal, hertil er kommet Opgaver, der fremkommer ved vort Medlemskab af Folkeforbundet.

Ophold, det er Værd!

I Udviklingsrækken: Udenrigspolitik - Strategi - de deraf følgende Opgaver kommer nu Spørgsmaalet om disse Opgavers bedste Løsning. Strategisk set vil jeg her blot pege paa Smaalandsfarvandet stadig existerende Betydning som Basis og Udfaldspunkt for Flaaden - en Betydning der bl.a. allerede er fremhævet i Bemærkningerne til Forsvarsloven af 1879. Dette Farvands Fordele og Mangler som Flaadebasis og dets Sammenligning med Samsøafsnittet er saa ofte debateret, at jeg ikke skal komme nærmere ind herpaa.

Særlig Betydning vil ogsaa Farvandet Syd for Fyen kunne faa, især efter at Svendsborg Sund nu siden 1924 er farbart for vore Orlogsskibe, og efter Genforeningen med Sønderjylland er ydermere begge Sider af Lille Bælt dansk.

Skibsmaterielt set vil vor Flaade formentlig kunne komme til at staa overfor saavel Skibe af Jagerklassen og Krydserklassen som overfor mindre Enheder af Kampskibe.

klassen, muligvis Undervandsbaade, men Afvejningen af Flaas-
 dens Sammensætning - baade abstrakt set, og i Forhold til
 de Midler Bevillingsmyndighederne stiller til Raadighed,
 er ~~IXHJERAXORNA~~ - ligesom Materiel^{voit unnerende}te Anvendelse i Kamp-
 i højere Grad et taktisk Spørgsmaal, og om disse Forhold
 har jeg det Indtryk, at de kommende Foredrag i den af For-
 manden planlagte ~~KAAK~~ Foredragssække vil give Oplysninger.
